

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kajander, Konsta

Title: Opiskelija, varo monotieteisyyden houkutuksia!

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kajander, 2019

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Kajander, K. (2019, 05.09.2019). Opiskelija, varo monotieteisyyden houkutuksia!. What the Hela?. <https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/hela/ajankohtaista/blogi/opiskelija-varo-monotieteisyyden-houkutuksia>

05.09.2019

Opiskelija, varo monotieteisyyden houkutuksia!

Konsta Kajander

Tieteenhistoriat ovat pullollaan ”paradigmoja” tai ”käänteitä”, jotka ensin mullistavat, sitten ehdollistavat tieteen tekemistä tietyssä aikana. Parhaimmillaan ne raikastavat tieteenaloja, koska ne kritisoivat aiempia lähestymistapoja ja asettavat innovatiivisia kysymyksiä. Kolikon kääntöpuolena on tieteen koulukuntaistuminen: tutkimus keskittyy muutamien ajattelijoiden, tutkimuskysymysten ja menetelmien ympärille *Yhdeksi Tutkimusohjelmaksi*. Silloin todellisuuskuvamme kaventuu. **J.R.R. Tolkienin** *Taru Sormusten Herrasta -kirjan* (2001) alkua mukaillakseni:

”Yksi Tiede löytää heidät, se yksi heitä hallitsee, se yksi heidät yöhön syöksee ja pimeyteen kahlitsee maassa Monotieteisyyden joka varjojen saartama on”

Etnologian kandidaatintyöni aikana, viime vuosikymmenen puolella, sain tietoteoreettisen herätyksen, joka jatkui aina pro graduni loppumetreille saakka. Katsoin, että edustamani suuntaus oli minulle ja

tieteenalalleni Se Oikea. Näin se oli, näin sen tuli olla, näin se tulisi aina olemaan, *end of discussion*. Tällaista uskontoa minulle ei opetettu, vaan omaksuin sen opetuksesta huolimatta. Löysin tutkimuskirjallisuudesta suuntaukselleni vihollisia, erilaisia ismejä, joita vastaan katsoin velvollisuudekseni saarnata.

George W. Bushin sanoma *”Either you are with us, or you are with the terrorists”* olisi hyvinkin voinut olla monotieteisimmän vaiheeni motto. Onneksi viidentenä opiskeluvuoteni, **pro graduni** yhteydessä, perehdyin tarkemmin suosimani suuntauksen kritiikkeihin ja aloin vähitellen kyseenalaistaa omaa ajattelutapaani. Tein samana vuonna myös työelämäharjoitteluni Jyväskylän perheneuvolan historiaprojektissa tutkimusavustajana.

Eräs haastatelluistani kertoi, kuinka hänen työyhteisössään puhkesi kriisi, joka koski eri työryhmien koulukunnallisia näkemuseroja. Siinä yhteydessä hän vertasi oivasti teorioita uskontoihin: niihin uskotaan, niitä puolustetaan ja niiden avulla kyseenalaistetaan kilpailevan "uskonnon" kuva todellisuudesta. Perheneuvolan tapauksessa kriisi laukesi, kun työmenetelmät ymmärrettiin työvälineiksi, ei maailmankatsomukselliseksi valinnoiksi. (Malinen 2012, 70.) Tämä oli minulle tärkeä oivallus. Voisiko sittenkin olla niin, että erilaisilla teorioilla, menetelmillä ja kysymyksenasetteluilla olisi tieteenalallani oma paikkansa, jolloin samasta ilmiöstä voisi esittää usean pätevän tulkinnan?

Ironista kyllä, löysin nykyisen, väitöskirjassa soveltamani teoreettisen viitekehyksen nimenomaan aiemman "maailmankatsomukseni" kriitikoiden kautta. Mitä sen jälkeen tapahtui? Hylkäsinkö uskontoni, käännyinkö toiseen uskonlahkoon, aloinko saarnata entistä uskontoani vastaan? Tuliko minusta oman tiedeyhteisöni hyljeksimä takinkääntäjä, kerettiläinen, *persona non grata*, jolle kukaan ei enää puhu, eikä tervehdi Historica-rakennuksen käytävillä? Ei suinkaan! Olen toki saanut seminaareissa ja kahvipöytäkeskusteluissa kritiikkiä – oikeammin *vertaisarvioitua palautetta* – joka on auttanut selventämään ajatteluni ongelmakohtia ja terävöittämään omaa argumentointiani. Toisin kuin raivoisimmissa somekeskusteluissa, meidän työyhteisössämme toisinajattelijaa ei kutsuta "fasistiksi", "vihervassariksi", "setämieheksi" tai "suvakiksi". Me kutsumme häntä kollegaksi.

Nyt, väitöskirjani viimeistelyvaiheessa, olen huomannut, että aiemmin kannattamani ja nykyisessä tutkimuksessa soveltamani teoreettinen lähestymistapa täydentävät hyvin toisiaan. Ne tutkivat periaatteessa samaa kulttuurista todellisuutta, mutta hieman eri painoituksin. Miksi siis tuhlaisin energiaani siltojen räjäyttämiseen? Miksi eristäytyisin monitieteisyyden luostariin toistelemaan kirjallisuudesta ulkoa opittuja mantroja tutustumatta toisiin teoriaperheisiin? Olisiko monitieteellinen ajattelu sittenkin hedelmällisempää?

Edellä sanottu ei tarkoita sitä, ettei "sitoutumisella" johonkin lähestymistapaan olisi aikansa ja paikkansa. Opinnäyte vaatii rajauksia. Gradun tai kandin tutkimuskohdetta ei tarvitse selittää viidellä eri teorialla, vaan yksikin tieteellisesti perusteltu näkökulma ja siihen soveltuva menetelmä riittävät. Oppiainerajoja ylittävä monitieteisyys on kannatettavaa, mutta tällöin toisen tieteenalan perusteet on otettava haltuun. Muuten seurauksena on pinnallinen sillisalaatti eri näkökulmia, jotka eivät keskustele toistensa kanssa eivätkä muodosta loogista kokonaisuutta.

Mitä lähestymistapaa kannatatkin, muista, että kyse on metodologisesta, ei maailmankatsomuksellisesta valinnasta. Tieteenharjoitus ei perustu siihen, että valitset teorian tai menetelmät "itsellesi", vaan valinnan ratkaisevat tutkimusaihe ja -kysymys, johon etsit vastausta. Ja kysymykseen, johon etsit vastausta, voi olla monta ratkaisuvaihtoehtoa. Kaikki eivät ole välttämättä yhtä hyviä, ja juuri siksi teorioista ja menetelmistä tulee keskustella jatkuvasti rakentavan kriittisessä hengessä.

Rohkaisenkin sinua tutustumaan opintojesi alusta asti erilaisiin tutkimuksiin, myös sellaisiin, jotka tuntuvat omasta "uskonnostasi" vierailta. Se, että et pidä tieteilijän ajatuksista, persoonasta tai poliittisesta suuntauksesta, ei ole pätevä peruste väheksyä hänen tutkimustuloksiaan. Tiedeyhteisössä tutkimustulokset kumotaan lähtökohtaisesti tieteellisin perustein, ei *ad hominem* argumenteilla. Huomaa kuitenkin, että voit tutkia periaatteessa mitä tahansa, mutta et *miten* tahansa. Tutkimuksen tulee olla yliopistomme *arvojen mukaisesti* avointa, luotettavaa, laadukasta ja eettisesti kestävää.

Intohimo omaa tieteenalaa kohtaan on mitä kannatettavinta. Siksi annan näin lopuksi vinkkejä, joilla vältät monotieteisyyden vaaroja myös tulevaisuuttasi ja omaa jaksamistasi silmällä pitäen. Ensinnäkin, muista kerryttää työelämäopintoja, myös sellaisia, jotka äkkiseltään tuntuvat "kuivilta" tai "tylsiltä". Työelämätaitoja ei ole koskaan liikaa. Onnistuneilla kurssivalinnoilla ja työharjoitteluilla saat oman osaamisesi näkymään CV:ssäsi. Toiseksi, lue kieliä, sekä puhuttuja että muiden oppiaineiden tieteellistä "kielioppia". Sinulle avautuu uusia maailmoja ja ymmärryksesi todellisuudesta laajenee. Kolmanneksi, ja tärkeimmäksi, pidä huolta että sinulle jää aikaa ystäville, perheellesi, harrastuksillesi ja opiskelujen ulkopuoliselle elämälle. Monipuolisella työn ja vapaa-ajan rytmityksellä pidät huolta tärkeimmästä pääomastasi: omasta päästäsi.

Jaa että mikä olikaan aiempi, nykyinen tai tuleva tieteellinen lähestymistapani? En kerro. Saat ottaa siitä itse selvää tai tulla kysymään! Tätä en sano kiusallani. Asioista innostuminen, kysyminen ja kyseenalaistaminen kuuluvat kaikki tutkijan taitoihin, joita varten tulet saamaan hyvät eväät opiskeluvuosesi aikana. Yliopistossa sinulle tarjotaan monitieteinen buffetpöytä, jonka herkut saat valita omien makumieltymiesi mukaisesti. Älä tyydy pelkkään tuttuun ja turvalliseen, vaan kokeile rohkeasti uusia makuja. Tiedon nälkäsi ja janosi olkoon kyltymätön. *Bon appétit!*

Filosofian maisteri **Konsta Kajander** on kumulainen etnologian ja antropologian väitöskirjatutkija Historian ja etnologian laitoksella.